

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada nákladů (soudního řízení) při více nalézacích řízeních v téže věci

Úspěch účastníka soudního řízení musí být posuzován pro každé řízení zvlášť, protože musí být přihlédnuto k tomu, co je jeho předmětem, a to v každém z těchto řízení. Soudy jsou při rozhodování o náhradě nákladů řízení povinny přihlédnout k tomu, zda a jak se předmět řízení původně vymezený žalobou anebo jinými procesními úkony v jeho průběhu změnil, a podle toho také posuzovat míru úspěchu účastníků.

První nalézací řízení

Žalobce se domáhal zaplacení částky ve výši 124 341,08 Kč s úrokem z prodlení jako doplacení ceny díla, které jako zhotovitel provedl pro žalovanou na základě ústně uzavřené smlouvy o dílo. Soud prvního stupně vyhověl žalobě pouze částečně, když nárok žalobce na zaplacení částky 40 479,34 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok I. rozsudku), a ve zbývající částce (83 861,74 Kč) žalobci vyhověl (výrok II. rozsudku). Současně nalézací soud uložil žalované povinnost k náhradě nákladů řízení v částce 29 064 Kč (výrok III. rozsudku) v souladu s § 142 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších, odpovídající částečnému úspěchu stěžovatele ve věci.[\[1\]](#)

Další řízení

Žalovaná napadla rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. a III. odvoláním. Žalobce se s rozsudkem nalézacího soudu ztotožnil, zamítavý výrok (I.) nalézacího soudu tak nabyl právní moci a předmětem dalšího řízení zůstala pouze částka 83 861,74 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně (v napadených výrocích) potvrdil a žalované uložil povinnost k náhradě nákladů odvolacího řízení. Po dovolání žalované Nejvyšší soud rozhodl tak, že rozsudek soudu prvního stupně (ve výroku II. a III.) a odvolacího soudu zrušil a věc vrátil nalézacímu soudu k dalšímu řízení.

Druhé nalézací řízení

Po novém projednání věci soud prvního stupně v pořadí svým druhým rozsudkem uložil žalované povinnost zaplatit žalobci zbývající žalovanou částku 83 861,74 Kč s příslušenstvím a náklady řízení ve výši 68 147, 60 Kč. Žalovaná napadla odvoláním také druhý rozsudek soudu prvního stupně. Odvolací soud rozsudek nalézacího soudu ve věci samé potvrdil (výrok I.), ale přiznanou náhradu nákladu řízení snížil na 41 461,65 Kč (výrok II.). Z odůvodnění rozsudku vyplývá, že odvolací soud při snižování této náhrady vycházel z toho, že v nalézacích řízeních, která posuzoval jako celek, žalobce uspěl pouze z 67,40 %, když jeho žalobě bylo vyhověno jen co do částky 83 861,74 Kč a ve zbytku byla zamítnuta. Proto měl žalobce podle odvolacího soudu právo na náhradu nákladů za obě nalézací řízení pouze v rozsahu 34,80 % (= 67,40 % - 33,60 %).

Důvod ústavní stížnosti

Žalobce s tímto postupem odvolacího soudu nesouhlasil a v ústavní stížnosti namítl, že jej odvolací soud v důsledku procesního excesu poškodil, když svévolně snížil náhradu nákladů řízení o částku 26 658,95 Kč. (Žalobce uvedl, že mu odvolací soud nepřiznal náhradu soudního poplatku za podání

žaloby (6218 Kč), kterým se navíc nijak nezabýval.) Žalobce jako stěžovatel namítl nesprávnou aplikaci zásady úspěchu ve věci. Odvolací soud dovodil, že předmětem původního řízení bylo zaplacení částky ve výši 124 341,08 Kč, a pokud žalobci bylo vyhověno pouze částečně, měl podle této zásady pouze částečný nárok na náhradu nákladů řízení. Předmětem dalšího řízení po vyhlášení (prvního) rozsudku nalézacího soudu však zůstala pouze částka ve výši 83 861,74 Kč, a v tomto řízení byl stěžovatel stoprocentně úspěšný. Proto žalobce - stěžovatel v ústavní stížnosti nesouhlasil s postupem odvolacího soudu, který snížil náhradu nákladů za toto další řízení tak, že odpovídá pouze částečnému úspěchu stěžovatele ve věci. Navíc tento postup nijak neodůvodnil.

Nález Ústavního soudu

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS ze dne 9. 3. 2021, připomenul, že pokud obecné soudy rozhodnou o náhradě nákladů řízení v rozporu s průběhem sporu a s výrokem ve věci, je to nutno označit za postup, který porušuje právo na spravedlivý proces [k tomu např. nález ze dne 2. 5. 2002 sp. zn. III. ÚS 455/01 či nález ze dne 12. 5. 2004 sp. zn. I. ÚS 653/03]. A tak tomu bylo i v projednávané věci.

Základní zásadou, která ovládá rozhodování o náhradě nákladů civilního sporného procesu, je zásada úspěchu ve věci vyjádřená v § 142 odst. 1 o. s. ř. V této zásadě se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti vynaložil, proti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval.

Judikatura Nejvyššího soudu k náhradě nákladů při více nalézacích řízeních v téže věci

Otázkou, jak aplikovat zásadu úspěchu ve věci v případech, kdy v jedné věci proběhlo více nalézacích řízení (jak je tomu i v nyní projednávané věci), se již několikrát zabýval Nejvyšší soud jako vrcholný justiční orgán sjednocující soudní praxi v době, kdy nebylo dovolání proti nákladovým výrokům ze zákona vyloučeno [před účinností § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., ve znění zákona č. [296/2017 Sb.](#)]. Dospěl přitom k závěru, že úspěch účastníka řízení musí být posuzován pro každé řízení zvlášť, protože musí být přihlédnuto k tomu, co je předmětem řízení v každém z těchto řízení. Jinými slovy jsou obecné soudy při rozhodování o náhradě nákladů řízení povinny přihlédnout k tomu, zda a jak se předmět řízení původně vymezený žalobou anebo jinými procesními úkony v jeho průběhu změnil, a podle toho také posuzovat míru úspěchu účastníků v konkrétním řízení.

Předmět navazujícího, druhého nalézacího řízení

Odvolací soud rozhodl nepředvídatelně, zhodnotil Ústavní soud, když z tohoto výkladového a aplikačního standardu vybočil a stěžovateli snížil přiznanou náhradu nákladů za druhé nalézací řízení. Předmětem dalšího řízení totiž po vyhlášení prvního rozsudku nalézacího soudu (soudu prvního stupně) - tj. předmětem odvolacího, dovolacího a druhého nalézacího řízení - zůstala pouze žalovaná částka ve výši 83 861,74 Kč s příslušenstvím, která byla v konečném důsledku stěžovateli přiznána jak vyhovujícím výrokem nalézacího soudu, tak i potvrzujícím výrokem odvolacího soudu. Stěžovatel tak měl v dalším řízení s takto vymezeným předmětem plný úspěch, nikoliv pouze částečný, jak chybně ve vztahu k druhému nalézacímu řízení dovodil odvolací soud. (Dalším nedostatkem rozhodnutí odvolacího soudu je opomenutí zahrnout do nákladů řízení také stěžovatelem uhrazený soudní poplatek za podání žaloby ve výši 6218 Kč. Soudní poplatek je přitom jedním z druhů nákladů řízení.)

Ústavní soud dospěl k závěru, že postupem odvolacího soudu, který snížil přiznanou náhradu nákladů za druhé nalézací řízení a opomenul do těchto nákladů zahrnout také soudní poplatek, bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 ústavní Listiny základních

práv a svobod. Proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a zrušil výrok II. napadeného rozsudku odvolacího soudu svým náležením sp. zn. I. ÚS ze dne 9. 3. 2021.

Terezie Nývltová Vojáčková

[1] Podle § 142 odst. 1 o. s. ř. účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přizná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl. Podle § 142 odst. 2 o. s. ř. měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)